

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (УКРАЇНА)
ГУМАНІСТИЧНО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ЯНА ДЛУГОША
В МІСТІ ЧЕНСТОХОВІ (ПОЛЬЩА)

ISSN (print) 2617-0833
ISSN (online) 2617-0841

Міжнародний науковий журнал
«ОСВІТА І НАУКА»

ПРИРОДНИЧІ ТА ТЕХНІЧНІ НАУКИ
ГУМАНІТАРНІ ТА СУСПІЛЬНІ НАУКИ
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Виходить два рази на рік

Випуск 1(32) 2022

МУКАЧЕВО-ЧЕНСТОХОВА

2. Огородников В. П. История и философия науки: учебн. пособ. для аспирантов / В. П. Огородников. – Санкт-Петербург: Питер, 2011. – 352 с.
3. Розман І. І. Філософія і методологія: динаміка розвитку науки / І. І. Розман // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. – 2022. – Вип. 1(50). – С. 174–178.
4. Ханстантинов В. О. Філософія науки: курс лекцій / В. О. Ханстантинов. – Миколаїв: МНАУ, 2017. – 188 с.

Reference

1. Nauka Starodavnoi Hretsii [Science of Ancient Greece]. 2011. Available at: <https://www.anciv.com/?p=149>.
2. Ohorodnykov, V. P. 2011. *Ystoryia y fylosofyia nauky [History and philosophy of science]*. St. Petersburg: Peter.
3. Rozman, I. I., 2022. *Filosofiiia i metodolohiia: dynamika rozvytku nauky [Philosophy and methodology: the dynamics of science]*. *Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Series: Pedagogy. Social work*, 1(50), pp. 174–178.
4. Khanstantynov, V. O. 2017. *Filosofiiia nauky [Philosophy of Science]*. Nikolaev: MNAU.

УДК 1:001.8:17.021.3:316.35(045)

ФІЛОСОФІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ: СОЦІАЛЬНІ ІНСТИТУТИ ЯК ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розман І.І., Кричфалушій Р.І.

PHILOSOPHY AND METHODOLOGY OF NYKA: SOCIAL INSTITUTIONS AS FORMS OF ORGANIZATION OF JOINT ACTIVITY

Rozman Iryna, Krychfalushii Ruslana

У статті зазначено, що найважливішим у створенні соціального інституту є добровільна, чесна, демократична співпраця науковців. Закцентована увага на поступовому розвитку наукових товариств, які були рушійною силою соціально-професійної спільноти науковців вузького спрямування. Виокремлено неможливі складові наукового товариства.

Ключові слова: соціальний інститут, розвиток, наука, складові наукового механізму.

The article states that the most important thing in creating a social institution is voluntary, honest, democratic cooperation of scientists. Emphasis is placed on the gradual development of scientific societies, which have been the driving force of the socio-professional community of narrow-profile scientists. The impossible components of the scientific society are highlighted. It is noted that with the development of historical socio-political periods, science has changed the forms of existence and institutionalization.

It is emphasized that stable historically formed scientific organizations are beginning to develop, which carry out joint activities and establish relations between people who perform socially important and significant functions. The focus is on clarifying the development and formation of institutionalization. It is noted that the social institute of education consists of several linear stages: the emergence of a need that requires joint organized action, the formation of common goals, proposals for the implementation of social norms and rules in spontaneous social interaction, the emergence of procedures related to specific rules and regulations.

It was necessary to introduce the institutionalization of norms and rules, procedures: adoption and practical application. For effective work there is a need to establish a system of sanctions for

compliance with norms and rules, their differentiation and application in some cases. Because the system of statuses and roles, covering all members of the institute without exception, there was a need to adhere to the established mode of operation.

The purpose of the social institute is determined, which is to define science as a social institution: the production and dissemination of knowledge, development and improvement of tools and methods of scientific research, ensuring the implementation of scientists' social functions.

Key words: *social institute, development, science, components of scientific mechanism.*

Дослідження науки основані на діяльності ентузіастів з числа ерудованих, допитливих та забезпечених людей. До XVIII століття заняття наукою не вимагало тривалого часу, складного обладнання та посилення на попередні дослідження. Починаючи з Доби Просвітництва, з кінця XVII століття, людство почало систематизувати вже здобуті напрацювання для подальшого дослідження. Поступово наука перетворюється на окремі особливі соціальні інститути. З'являються перші наукові часописи, журнали, енциклопедії, створюються вузькоспеціалізовані товариства та відбуваються створення академій. Розвиток науки слугує неминучому процесу диференціації наукових знань, що дає можливість до початку XIX століття створити дисциплінарну побудову науки [1].

Значна увага в дослідженнях проблеми соціальних інститутів приділяється вивченню й аналізу їх функцій, а також впливу соціальних інститутів суспільства на соціальні риси особистості, особливо в добу дезінтеграції і радикальної трансформації суспільних процесів [2, с. 11].

З розвитком історичних суспільно-політичних періодів наука змінювала свої форми існування і інституціоналізацію. Стартує розуміння науки як соціального інституту. Починають розвиватися стійкі історично сформовані наукові організації, які проводять спільну діяльність і встановлюють відносини людей, які виконують суспільно-вагомні та значимі функції.

Термін «інститут» вперше вжив в соціальних науках Д. Віко (1668 – 1744 рр.), італійський філософ і історик, а соціологи О. Конт і Г. Спенсер сприяли становленню родоводу до інституційного підходу, який має коріння від основоположників соціології [4].

«Соціальний інститут» як поняття припускає наявність у суспільстві потреби вдосконалення наукових процесів, використовуючи механізм відтворення соціальної практики і суспільних відносин. Зазначений механізм володіє ціннісно-нормативним комплексом, який регулює суспільне життя в цілому або окрему її професійну сферу.

Інституціоналізація, тобто соціальний інститут освіти, складається з декількох лінійних етапів: виникнення потреби, яка вимагає спільних організованих дій, формування спільних цілей, пропозиція впровадження соціальних норм і правил в ході стихійного соціальної взаємодії, поява процедур, які пов'язані з конкретними нормами і правилами. Необхідним є впровадження інституціоналізації процедур: прийняття та практичне застосування наукових здобутків. Результативність роботи забезпечує необхідність встановлення системи санкцій для дотримання диференційованості та застосування її в окремо взятих випадках. Як система статусів і ролей, що охоплюють всіх без винятку членів інституту, виникла необхідність встановленого режиму роботи [3].

Спенсер Г. (1820 - 1903 рр.) відіграв важливу роль в осмисленні сутності соціальних інститутів. Дослідження Г. Спенсера сприяло механізму самоорганізації спільного життя людей, які мали на меті забезпечити перетворення асоціального суб'єкта в соціальну істоту, здатну до спільних дій.

Соціальний спосіб щодо організації спільної діяльності вчених, які вважаються особливою соціально-професійною групою або певною спільнотою, – це, згідно з таким розумінням, є соціальний інститут науки, мета якого полягає у призначенні науки як соціального інституту: виробництво і розповсюдження знань, розробка та вдосконалення

засобів і методів наукових досліджень, забезпечення вченими виконання своїх соціальних функцій.

З огляду на важливість розвиненої концепції науки як соціального інституту є концепція американського соціолога Р. Мертона (1910 - 2003 рр.). Її базову функцію становить методологія структурно-функціонального аналізу, в основу якої покладено позиції будь-який соціальний інституту. Саме таке трактування є специфічною системою відносин, цінностей і норм поведінки [2].

Співтовариство професіоналів-дослідників, яке характеризується представленням про спільність мети дослідження, стійкості традицій, наукового авторитету, самоорганізацією являє собою соціальний інститут.

Для демократичної співпраці у соціальному інституті повинні бути відсутні механізми влади, прямий примус, фіксоване членство, яке являє собою науку як соціальний інститут.

Даючи характеристику погляду Р. Мертона, який стверджує, що мета науки як соціального інституту – постійне зростання масиву посвідченого наукового знання, є одним із важливіших складових компонентів інституціоналізації.

Необхідно зауважити на тому, що соціальні інститути діляться на монофункціональні і поліфункціональні [1].

Суспільство та члени суспільства і влада, зацікавлені у якісному існуванні соціальних інститутів: вони керуються чіткою метою, завданнями та функціями, наявністю відповідно регламентованих дій, норм та приписів. Соціальні інститути керуються розподілом праці та її належної організації. У центрі роботи соціальних інститутів стоять матеріальні, фінансові, кадрові, техніко-технологічні та ресурсні бази.

Загальним, майже для усіх названих підходів до вивчення соціальних інститутів, вважається функціональна здатність їх налагоджувати суспільне життя і соціальний порядок шляхом узгодження, об'єднання, організації та інтеграції намірів і поведінки соціальних суб'єктів, структурних і функціональних компонентів суспільної системи [3, с. 12].

З аналізу соціального досвіду ця взаємодія може являти собою адекватний характер, а може мати відхилення від зазначеного алгоритму. Оскільки потреби й інтереси індивідів та соціальних спільнот змінюються, то відповідно й повинен змінюватися характер взаємодії цих інститутів з суспільством. Це призводить і до того, що мають місце порушення нормативної взаємодії інститутів з соціальним середовищем. Дисфункція соціального інституту викликається абсолютизацією ролі персоналій, персоналізацією діяльності, відсутністю відповідних норм, браком підготовлених кадрів, матеріальних засобів, ресурси тощо [4].

Отже, надзвичайно важлива роль у підтримці та функціонуванні суспільства, як соціальної системи, належить саме соціальним інститутам. Вони представляють собою своєрідну форму людської діяльності, яка заснована на чіткій ідеології, нормативній системі правил, а також моніторингу його діяльності. Інституціональна діяльність здійснюється соціумом, який організований у групи, асоціації, де відбувся поділ на статусні інтереси, визначені ролі, які відповідають потребам даної соціальної групи або суспільства. Таким чином, інститут підтримує соціальні структури і порядок у суспільстві. Функціональний інститут будь якого спрямування виникає й діє, виконуючи ту чи іншу необхідну життєву функцію у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Астахова Е. В. Трансформация социальных функций высшего образования в современных условиях / Е. В. Астахова. – Х.: ХГИ «НУА», 1999. – 74 с.
2. Войтович С. О. Соціальні інститути суспільства: рід, влада, власність / С. О. Войтович. – К.: НАН України, Інститут соціології, 1998. – 120 с.

3. Литовченко І. В. Соціальний інститут як об'єкт соціально-філософського аналізу / І. В. Литовченко // Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія. – 2013. – № 2(18). – С. 44–45.
4. Соціальні інститути і дії – Філософія – Навчальні матеріали [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjVitCVh_2AhVEpIsKHbJ5DtgQFnoECAwQAQ&url=https%3A%2F%2Fpidru4niki.com%2F14711213%2Ffilosofiya%2Fsotsialni_instituti_diyi&usg=AOvVaw3U-TQcRRGaTrEcj_g1Lclh.

References

1. Astakhova, E. V. 1999. *Transformatsiya sotsyalnykh funktsiy vyssheho obrazovaniya v sovremennykh usloviyakh [Transformation of social functions of higher education in modern conditions]*. Kharkiv: KhGI "NUA".
2. Voitovych, S. O. 1998. *Sotsialni instytuty suspilstva: rid, vlada, vlasnist [Social institutions of society: gender, power, property]*. Kyiv: NAN Ukrainy, Instytut sotsiologii.
3. Lytovchenko, I. V., 2013. Sotsialnyi instytut yak ob'iekt sotsialno-filosofskoho analizu [Social Institute as an Object of Socio-Philosophical Analysis]. *Bulletin of NAU. Series: Philosophy. Culturology*, 2(18), pp. 44–45.
4. Sotsialni instytuty i dii – Filofofiia – Navchalni materialy [Social Institutions and Actions - Philosophy - Educational Materials]. Available at: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjVitCVh_2AhVEpIsKHbJ5DtgQFnoECAwQAQ&url=https%3A%2F%2Fpidru4niki.com%2F14711213%2Ffilosofiya%2Fsotsialni_instituti_diyi&usg=AOvVaw3U-TQcRRGaTrEcj_g1Lclh.

УДК 378:373.3.011.3-051(045)

ВИРІШЕННЯ НАУКОВОЇ ПРОБЛЕМИ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ОТРИМАННЯ МОЛОДИМ НАУКОВЦЕМ НОВОГО НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Теличко Н.В.

SOLVING THE SCIENTIFIC PROBLEM AS ONE OF THE WAYS OF GETTING NEW SCIENTIFIC KNOWLEDGE BY A YOUNG SCIENTIST

Telychko Natalia

Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов передбачає під час навчання на магістратурі виконання науково-дослідницької роботи, що дозволить їм у майбутньому організувати освітній процес на високому науково-методичному рівні, відтак реалізовувати у практичній діяльності методики й технології на основі новітніх досягнень науки і техніки.

Написання магістерської роботи за обраною кожним студентом проблематикою сприятиме формуванню наукового світогляду молодого науковця, оволодінню ним методикою проведення наукового дослідження в галузі педагогіки та методики навчання іноземних мов.

Слід зазначити, що будь-яке наукове дослідження розпочинається з будови проблеми, а її вирішення означає отримання нових знань або створення теоретичної моделі, яка б пояснювала те чи інше явище, виявити фактори, які впливали б на розвиток явищ в бажаному напрямі.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>